

Nr 587

Av herr **Brandt** i Sätilla **m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Lantbruksattachéer: Avlöningar.*

I årets statsverksproposition föreslås under nionde huvudtiteln, att antalet lantbruksattachéer eller lantbruksrepresentanter från och med nästa budgetår minskas från fyra till två. Härigenom skulle avlöningsanslaget för ifrågavarande tjänster minskas med 215 000 kronor. Genom samtidigt föreslagna höjning av anslaget för studieresor och dylikt med 45 000 kronor reduceras dock nettobesparingen till 170 000 kronor.

Departementschefens motivering härför ansluter sig nära till den av 1958 års besparingsutredning anförda, d. v. s. dels att en av huvuduppgifterna för lantbruksrepresentanterna, nämligen att bereda marknad för svenska jordbruksprodukter utomlands, numera icke skulle ha samma aktualitet som tidigare, dels att den ordinarie utrikesrepresentationen borde kunna i viss omfattning fullgöra lantbruksrepresentanternas uppgifter. Utredningens förslag begränsade sig dock till indragning av en tjänst, medan i övrigt förutsattes att utredning skulle ske. Någon sådan utredning redovisas dock ej i propositionen.

Vad först beträffar lantbruksrepresentanternas arbetsuppgifter torde dessa i varje fall under efterkrigstiden endast i ringa omfattning ha bestått i att i egentlig mening bereda marknad för svenska jordbruksprodukter utomlands. De till skydd för jordbruksproduktionen i flertalet länder efter kriget införda kvantitativa importregleringarna har i regel effektivt begränsat jordbruksimporten till varuslag och kvantiteter, som erfordrats för att komplettera den egna produktionen. Fördelningen av importkvantiteterna på olika exportländer låter sig i regel icke påverkas genom marknadsbearbetande åtgärder. Den praktiskt taget totala frigörelse av handeln i övrigt, som numera inträtt, har ingen motsvarighet då det gäller handeln med jordbruksprodukter. Inom detta varuområde upprätthålles alltså den kvantitativa importregleringen i oförminskad omfattning. Lantbruksrepresentanternas verksamhet till främjande av den svenska jordbruksexporten har därför främst kommit att inrikta sig på bevakning och analysering av de marknads- och importreglerande åtgärderna i deras respektive tjänstgöringsområden. Fortlöpande rapportering på detta område är alltså nödvändig för att ett planmässigt exportarbete skall kunna bedrivas.

I övrigt må beträffande lantbruksrepresentanternas verksamhet anföras följande.

Sedan åtskilliga år är Västtyskland den centrala marknaden för avsättning av det svenska jordbrukets produktionsöverskott. Man torde få utgå ifrån att samarbetet på jordbruksområdet inom den europeiska ekonomiska

gemenskapen kommer att medföra betydande omläggningar av den västtyska importen, en utveckling som det för Sveriges del gäller att söka bromsa, så att Västtyskland även framgent förblir ett betydande avsättningsområde för svensk jordbruksexport. För att följa denna utveckling erfordras uppenbarligen att vårt land bibehåller en speciell utrikesrepresentation i Bonn.

Den i Paris stationerade lantbruksrepresentantens huvudsakliga uppgift har hittills varit att följa arbetet inom OEEC:s jordbrukskommittéer och där företräda de svenska intressena. Någon förändring i Sveriges medverkan i ansträngningarna att komma till rätta med de europeiska jordbruksproblemen torde icke böra förutses. Kommer generalsekretariatet för De yttre sju att förläggas till Paris, vilket torde vara planerat, torde därjämte bevakningen av de svenska jordbruksintressena i denna organisation komma att anförtros innehavaren av denna tjänst.

I detta sammanhang må framhållas att bland parisrepresentantens uppgifter även ingår att genom besök i Bryssel följa verksamheten inom tullunionen.

Enligt vad som är oss bekant torde en indragning av lantbruksrepresentantbefattningarna i Bonn och Paris icke allvarligt ha övervägts. En sådan åtgärd skulle också inte minst med hänsyn till det omedelbara svenska intresset av den jordbrukspolitiska utvecklingen i Europa framstå som synnerligen olycklig.

Även om man såvitt nu kan bedömas icke har anledning antaga annat än att Västtyskland kommer att förbli en betydande marknad för svenska jordbruksprodukter, torde dock det västtyska medlemskapet i Sexstatsunionen med därav följande förpliktelser på jordbruksområdet komma att medföra kanske betydande omläggningar av den svenska exporten.

Som ovan framhållits skyddas produktionen av jordbruksprodukter i praktiskt taget alla länder av kvantitativa importregleringar, vilket verkar starkt begränsande i valet av ersättningsmarknader. Det enda undantaget av betydelse är Storbritannien. Med största sannolikhet kommer ersättning för förlorade avsättningsmöjligheter i Västtyskland och i övrigt inom Sexstatsunionen att sökas i detta land. Härigenom kommer Storbritannien, som redan nu är Sveriges näst efter Västtyskland viktigaste avsättningsland, att tilltaga i betydelse som importland för svenska jordbruksprodukter. Eftersom problemet att finna ersättningsmarknader ej endast berör den svenska exporten av jordbruksprodukter, torde man efter hand ha att förutse en skärpt konkurrens på den brittiska marknaden.

Bland De yttre sju kommer otvivelaktigt Storbritannien på grund av sin politiska och ekonomiska betydelse att intaga en ledande ställning. I takt med växande svårigheter för utomstående länders jordbruksexport till Sexstatsunionen kommer också landets nyckelposition som importland för jordbruksprodukter att bli än mera markerad.

En intim kontakt med utvecklingen på den brittiska marknaden blir un-

der omställningsprocessen önskvärd, inte minst för att i möjligaste mån undvika sådana skadliga konsekvenser, som kan uppkomma genom att exportomläggningen i olika länder — även Sverige — verkställas alltför snabbt.

Skulle av besparingsskäl en begränsning av lantbrukets utrikesrepresentation befinnas angelägen, bör möjligheten prövas att genom en rörligare organisation än för närvarande är fallet reducera antalet befattningar inom Europa från tre till två. Behovet av fortsatt information från de områden, som täckes av den nuvarande representationen i Europa, torde därvid få tillgodoses genom ombyte från tid till annan av stationeringsort för de återstående två befattningshavarna. Att genom en dylik cirkulation täcka även de uppgifter, som åvilar den i Washington stationerade befattningshavaren, anser vi av skäl som framgår nedan icke lämpligt.

Vad beträffar den i Washington placerade tjänsten skall först erinras om att Förenta staterna är världens största producent av jordbruksprodukter. Den amerikanska jordbrukspolitiken och dispositionen av de ansenliga överskottslagren av jordbruksprodukter tillmättes av världens jordbruksexporterande länder den största betydelse. Sverige utgör härvid inget undantag. Prisutvecklingen på världsmarknaden för viktiga jordbruksprodukter påverkas nämligen i betydande utsträckning av den exportpolitik, som de för avvecklingen av överskottslagren ansvariga politiska instanserna beslutar sig för. Främst gäller detta spannmål och mejeriprodukter. Av enahanda skäl ägnas den jordbrukspolitiska utvecklingen i Kanada, som ingår i den i Washington stationerade befattningshavarens verksamhetsområde, ingående uppmärksamhet. Förutom spannmål och mejeriprodukter omfattar den kanadensiska överskottsexporten bland annat kött och fläsk.

Trots att de amerikanska och kanadensiska marknaderna i dagens läge endast har begränsat intresse som importmarknader för jordbruksprodukter, har ett mycket stort antal länder ansett det nödvändigt att genom fast stationerade specialister följa den jordbrukspolitiska utvecklingen i dessa stora produktionsländer. Förutom Sverige har följande 15 länder lantbruksrepresentanter stationerade i Washington, nämligen Australien, Belgien, Danmark, Frankrike, Italien, Japan, Kambodja, Kanada, Korea, Mexiko, Nederländerna, Spanien, Storbritannien, Sydafrikanska unionen samt Västtyskland. Vad beträffar Nya Zeeland kan nämnas att handelsrådet och handelssekreteraren vid detta lands beskickning i Washington ägnar huvuddelen av sin verksamhet åt jordbruksfrågorna. Flera av lantbruksrepresentanterna bevakar utvecklingen både i Förenta staterna och Kanada.

Mot bakgrunden av den aktivitet, som för närvarande utvecklas av såväl Förenta staterna som Kanada för att utvidga marknaderna för sin jordbruksexport, kommer betydelsen av att åtgärderna på det jordbrukspolitiska området i dessa båda länder fortlöpande bevakas att alltmer öka.

För den svenska jordbruksnäringen skulle en indragning av tjänsten i Washington bland annat betyda, att näringen skulle berövas en av de vikti-

gaste informationskällor som står till buds för bedömning av marknadsutvecklingen för väsentliga jordbruksprodukter.

Förenata staterna torde vidare vara det land, som har den största erfarenheten i fråga om nya produktions- och företagsformer inom jordbruket (s. k. vertikal integration), företeelser som torde komma att få allt större aktualitet även för Sverige. Kontinuerliga informationer från detta fält torde ha ett betydande värde för den fortsatta diskussionen om den svenska jordbrukspolitiken.

Ett viktigt led i lantbruksrepresentantens verksamhet är att företräda de svenska intressena i olika internationella jordbruksorgan, främst FAOKommittén för överskottsfrågor. Denna kommitté har bland annat att tillse, dels att överskotten får en med hänsyn till underförsörjningen i vissa länder riktig användning, dels att den normala handeln så litet som möjligt påverkas av dispositionen av överskotten. Det måste förutsättas, att Sverige alltjämt kommer att ta aktiv del i denna verksamhet. En förutsättning härför är, att arbetet i kommittén kontinuerligt bevakas av sakkunnig person. Därest Sverige i en sådan kommitté skulle representeras genom personal från den ordinarie utrikesförvaltningen, finge Sverige därigenom närmast ställning som observatör. Detta skulle innebära, att sakkunnig personal från de svenska fackmyndigheterna i stor utsträckning finge ställas till förfogande, varigenom besparingssyftet med en indragning av den ifrågavarande tjänsten skulle i hög grad förfelas. Det kan nämnas, att kostnaderna för en enda från Sverige utsänd delegat för en session på 10 dagar kan uppskattas till omkring 7 000 kronor.

Den vetenskapliga och tekniska utvecklingen i Förenata staterna på jordbrukets område följes som bekant med största uppmärksamhet från svensk sida. Härvid befinnes det ofta nödvändigt att genom studier på ort och ställe skaffa sig kunskaper om den amerikanska forskningsverksamheten. För att sådana för det svenska jordbrukets utveckling betydelsefulla studieresor skall ge bästa möjliga resultat och kunna genomföras utan onödig och kostnadskrävande tidsutdräkt är givetvis en noggrann planläggning nödvändig. Här har lantbruksrepresentanten en viktig uppgift. Genom sin kännedom om undervisnings- och forskningsanstalter och genom personliga förbindelser med ifrågavarande myndigheter medverkar lantbruksrepresentanten till en sådan planering av dessa studieresor, att de ger bästa möjliga resultat. Framhållas må att det amerikanska jordbruksdepartementet i realiteten kräver »auktorisering» från lantbruksrepresentanten innan man ger vederbörande rekommendationer för studieresa.

Lantbruksrepresentanterna får utan tvekan anses utgöra utrikesförvaltningens viktigaste specialrepresentation. Som framgår av vad ovan anförts tillföres genom deras verksamhet den svenska jordbruksnärings och de svenska myndigheterna på jordbrukets område ytterst angelägna och betydelsefulla informationer bland annat om jordbrukspolitiken och jordbruksregleringarna i de viktigare produktions- respektive importländerna. Genom

fast stationerade specialister kan i olika internationella jordbruksorgan de svenska synpunkterna på internationella jordbruksproblem aktivt tillvaratagas.

Dessa funktioner kan icke fullgöras av personal från den ordinarie utrikesförvaltningen. Därtill är uppgifterna alltför fackbetonade och kräver dessutom kontinuerlig och systematisk uppmärksamhet. Än mindre kan representantorganisationen ersättas genom tillfälliga studiebesök. En viktig förutsättning för lösandet av uppgifterna är vidare, att ifrågavarande befattningshavare är väl förtrogen med hemlandets jordbruk och jordbrukspolitik ävensom med jordbrukspolitiken i de viktigare livsmedelsproducerande länderna.

Vad speciellt beträffar den i Washington placerade tjänsten torde denna icke lämpligen kunna ersättas genom mer eller mindre tillfälliga besök av i Europa stationerade befattningshavare. För detta ändamål erforderliga resor skulle dra oproportionerligt stora kostnader, vartill kommer att vederbörande knappast skulle hinna bli förtrogen med amerikanska myndigheter och institutioner på jordbrukets område, ej heller få den ingående kännedom om amerikansk jordbrukspolitik, som är nödvändig för ett ändamålsenligt fullgörande av uppgifterna. Vi anser sålunda, att starka skäl talar för ett bibehållande av den i Washington placerade tjänsten.

Om av besparingsskäl en reduktion av lantbrukets utrikesrepresentation befinnes påkallad, bör detta ändamål kunna tillgodoses genom att antalet tjänster inom Europa minskas från tre till två, varvid tjänstgöringsområdena bör anpassas så, att möjligheten att erhålla informationer om utvecklingen inom det europeiska jordbruket i största möjliga utsträckning kan bibehållas. Det förefaller oss emellertid i hög grad betänkligt, att besparingsåtgärderna inom utrikesförvaltningens område uteslutande riktas mot lantbrukets utrikesrepresentation. En närmare undersökning av arbetsbelastningen inom den ordinarie utrikesrepresentationen skulle utan tvivel ge till resultat, att besparingar av betydligt större omfattning skulle stå att erhålla inom detta område.

På grund av vad sålunda anförts hemställer vi,

att riksdagen måtte, med avslag på Kungl. Maj:ts förslag om indragning från och med nästa budgetår av två tjänster som lantbruksrepresentanter eller -attachéer, besluta att därest begränsning av denna organisation befinnes påkallad denna måtte verkställas genom att antalet tjänster inom Europa minskas från tre till två.

Stockholm den 27 januari 1960

Henry Brandt

Rolf Eliasson

Nils Agerberg

Hj. Åhman